

VIETUITOARE DIN ZONELE UMEDE

Volumul 1 - Pești și păsări

Enciclopedia copiilor

MINISTERUL MEDIULUI ȘI DEZVOLTĂRII DURABILE
Direcția Managementul Resurselor de Apă
Serviciul Cooperare Internațională în Domeniul Gospodăririi Apelor

București
Iunie 2008

Enciclopedia copiilor „Viețuitoare din zonele umede (Volumul 1 - Pești și păsări)” vă prezintă specii de pești și păsări care trăiesc în zonele umede din bazinul Dunării.

Zonele umede sunt întinderi de bălți, mlaștini, permanente sau temporare, stătătoare sau curgătoare. Acestea sunt importante și trebuie conservate, deoarece reprezintă loc de hrană pentru pești și păsări. În zonele umede cuibăresc păsări și își depun icrele pești.

Cea mai mare zonă umedă din România și din Europa este Delta Dunării.

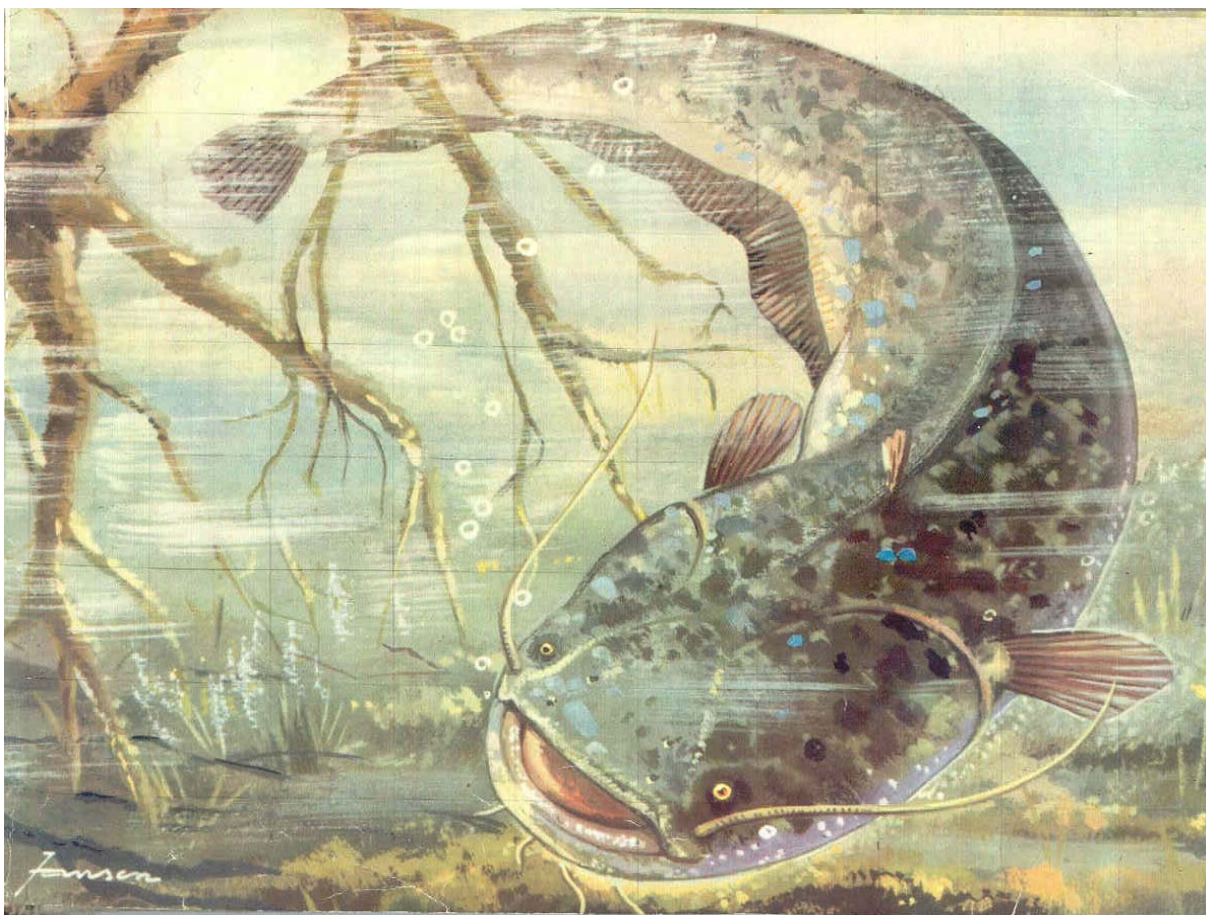
Veți descoperi viețuitoare interesante, despre care voi, copiii, puteți afla lucruri noi. Este important să le cunoaștem și să le protejăm.

Bun venit în lumea lor fascinantă!

Peşti

SOMNUL

(*Silurus glanis**)

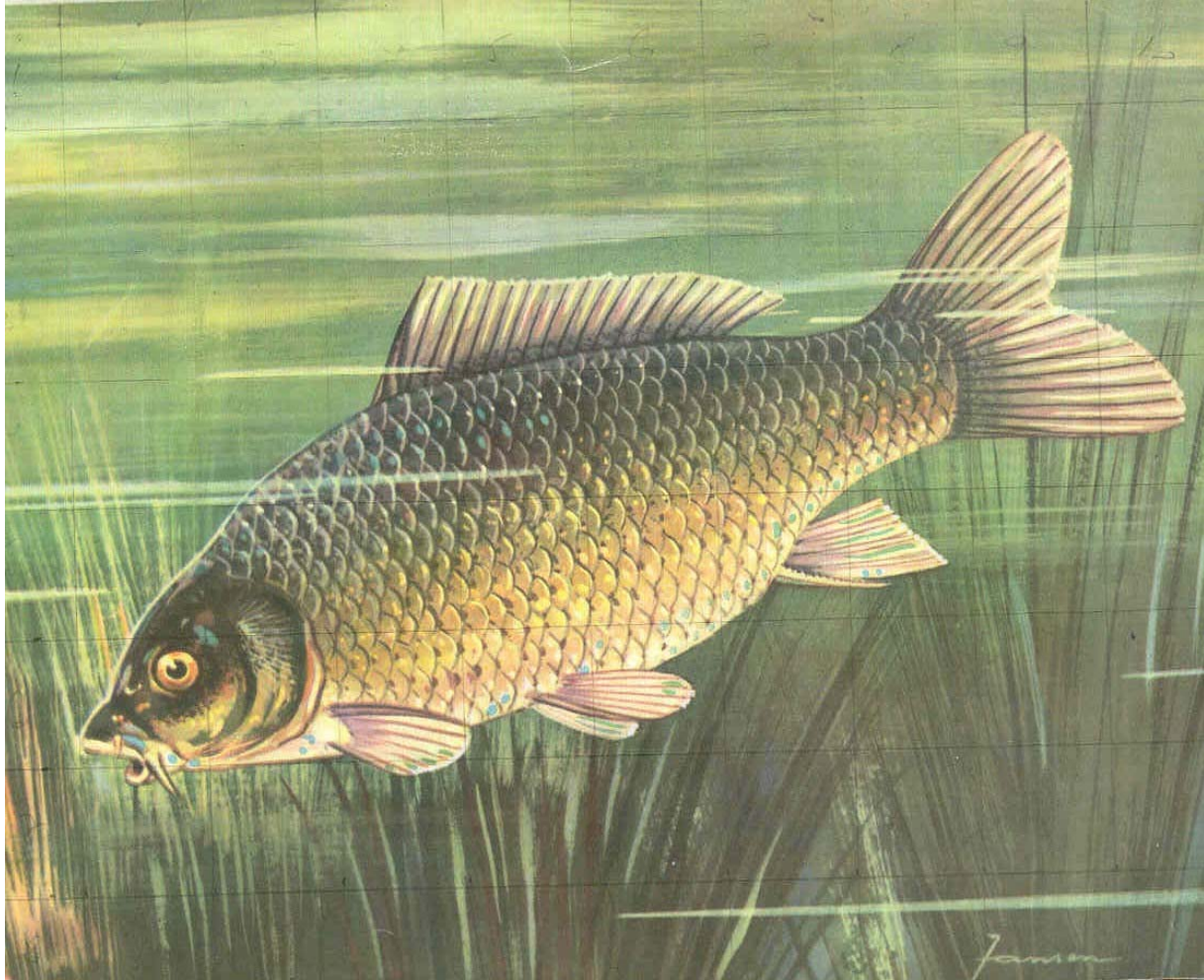

Somnul este socotit „crocodilul” apelor noastre. Este cel mai mare pește de apă dulce de la noi, întâlnindu-se în Dunăre și bălțile sale, în majoritatea râurilor, în bălțile și lacurile interioare, precum și în fluviile care se varsă în Marea Neagră. Este un răpitor temut, cu fălci puternice, gura mare, dinți ascuțiți, întorși spre fundul gurii, ca să nu-i scape nimic. Capul butucănos și mare este turtit de sus în jos, iar trupul se subțiază spre coadă. În tinerețe, se hrănește cu larve de insecte, crustacee, iar ca adult atacă pești, broaște, șoareci de apă, crustacee. Vânează mai ales în timpul nopții. Lăcomia somnului este proverbială. Locuitorii de pe malurile Dunării povestesc deseori că au văzut cum dispărea de pe apă o rață sau o gâscă, înșfăcată de gura nesățioasă a somnului.

* - denumirea în limba latină

CRAPUL

(Cyprinus carpio)

Crapul are corpul musculos, acoperit cu solzi mari. Coloritul său variază în funcție de mediul în care trăiește: crapul de baltă are culoarea deschisă, cel de râu are o culoare frumoasă, cu solzi aurii. Îl întâlnim în apele Dunării, în bălțile din lunca și delta fluviului, în râurile și bălțile învecinate acestora, cât și în iazuri. Se hrănește cu larve de insecte, scoici mici, icre de broaște, melcișori și plante mărunte.

CARACUDA

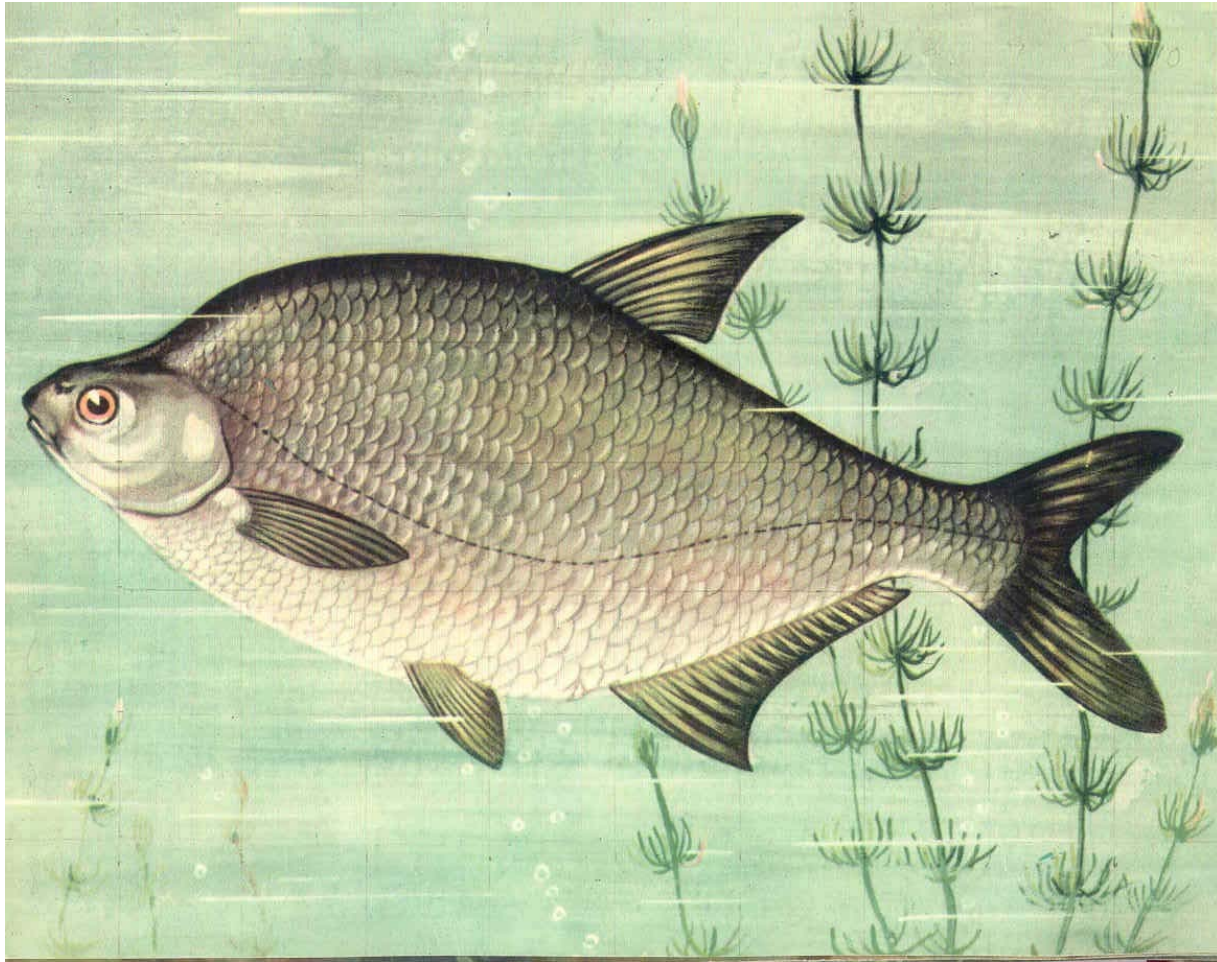
(Carassius carassius)

Caracuda trăiește în bazinele piscicole mici, invadate de vegetație, în bălți și, mai rar, în râurile de șes. De regulă, acest pește crește până la 12 cm; totuși există și exemplare mai mari, până la 50 cm lungime și 5 kilograme. Este vorba despre caracuda bătrână, care se adăpostește în locurile ferite de dușmani și mai puțin căutate de pescari. Culoarea corpului variază, ca și la crap, în funcție de mediul în care trăiește: în bălți, caracuda are culoarea neagră-ruginie, iar în râuri este aurie.

PLĂTICA

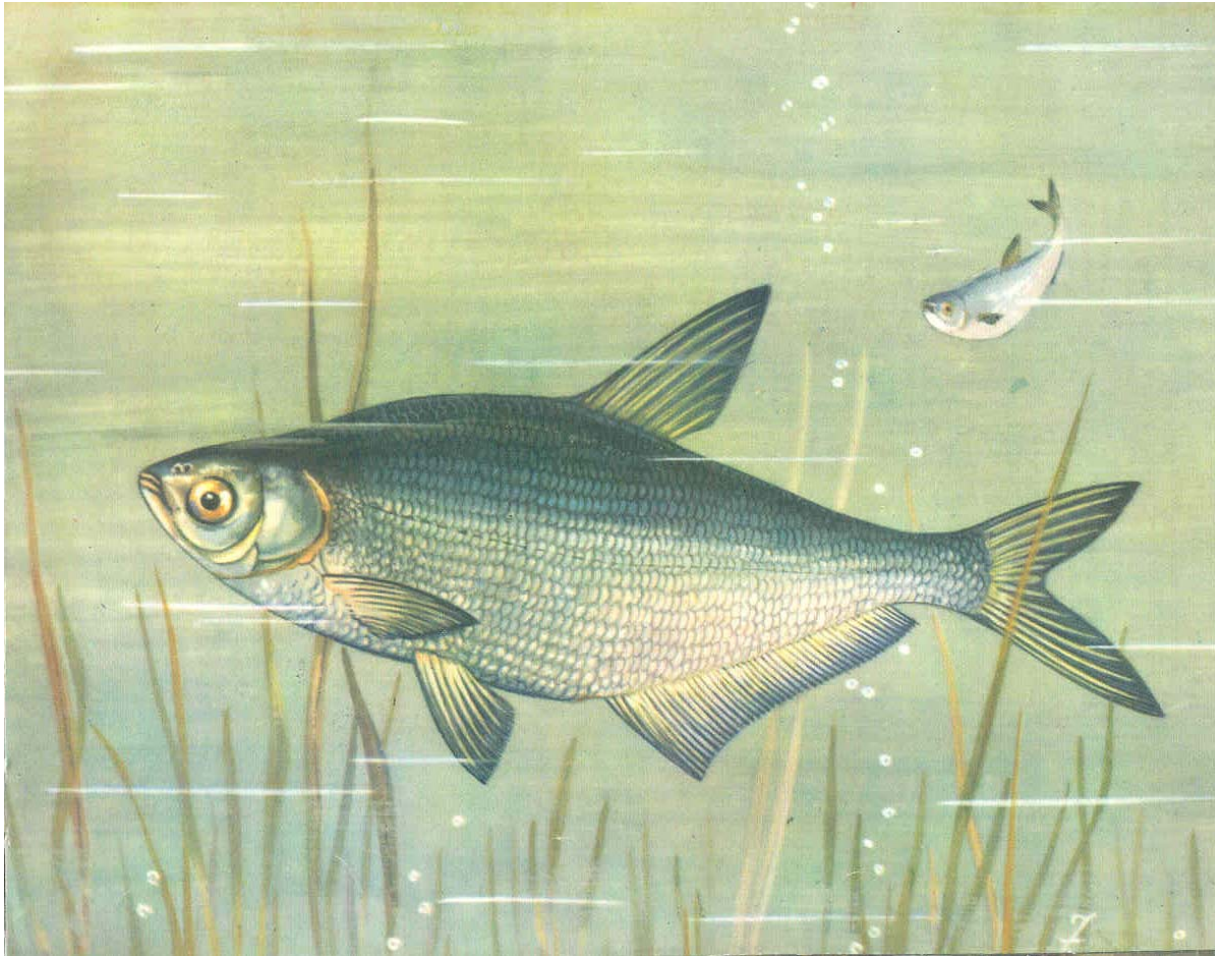
(*Abramis brama*)

Plătica este un pește întâlnit în toate apele dulci ale Europei, din nord, până la linia munților Alpi. Apare în Dunăre, în râurile, lacurile și bălțile din bazinul acesteia, precum și în Delta Dunării. Are culori și nuanțe diferite, în funcție nu numai de mediul său de viață, ci și de vreme. În zonele de la gurile Dunării sau altor râuri de șes, are culoarea argintie pe laturi și verde-cenușie pe spate. În bălți, culoarea sa este neagră-cenușie, iar în lacurile adânci, neagră-brună. În unele lacuri, există și plătici de culoare neagră-roșiatică-brună. Uneori, plătica ajunge la dimensiuni destul de mari: 50-60 cm și 8-10 kilograme.

COSACUL

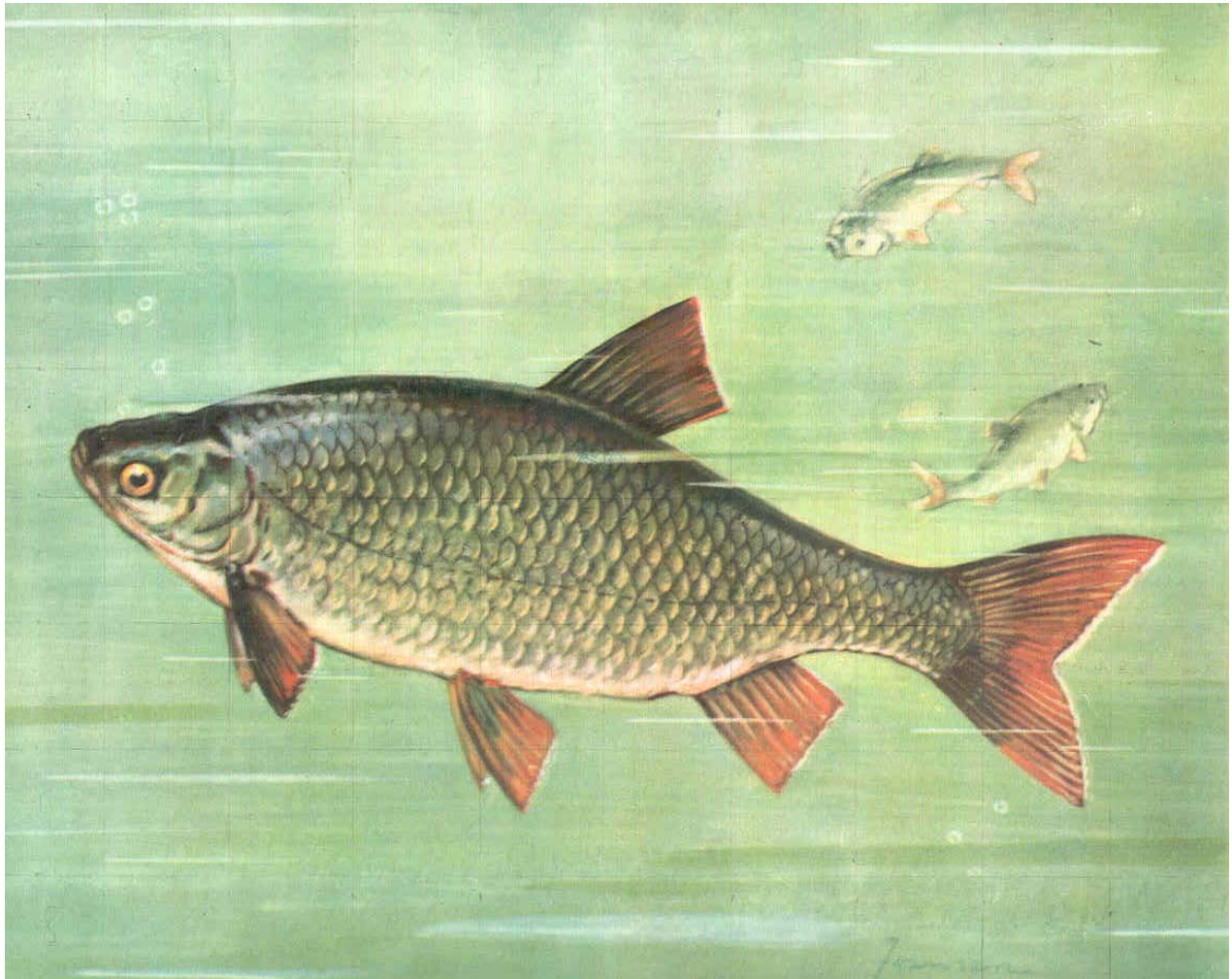
(Abramis ballerus)

Din fauna Dunării, a bălților dunărene și rareori din cea a râurilor mari face parte și cosacul. Este negru-albăstrui pe spate și argintiu pe burtă. Trăiește în stufăriș, pe funduri cu mult nămol, locuri de unde își alege și hrana: crustacee, larve de insecte, viermi, resturi vegetale. Perioada de înmulțire are loc în lunile aprilie-mai, când apa ajunge la temperatura de 14-16° C.

ROȘIOARA

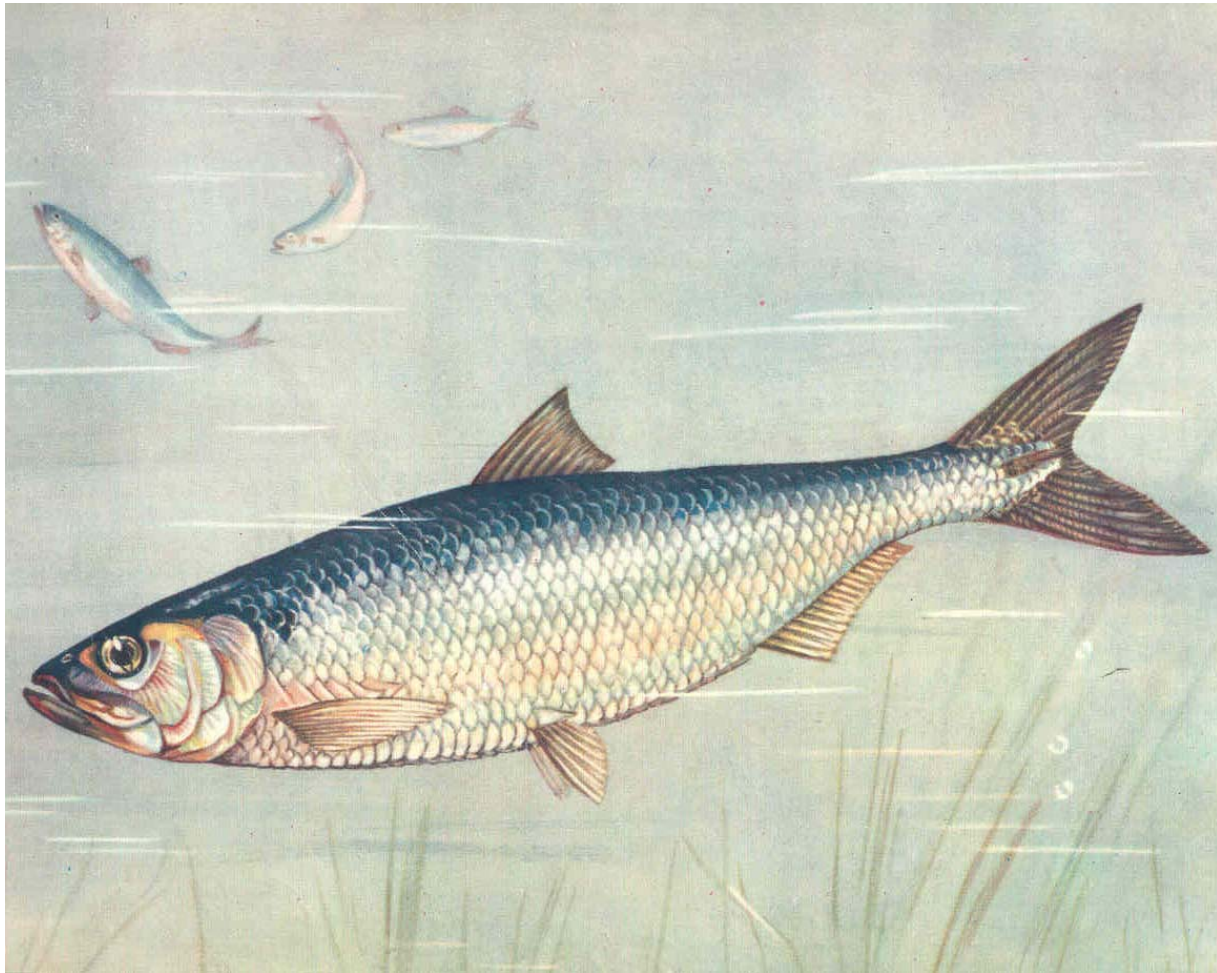
(*Scardinius erythrophthalmus*)

Pe fundul apelor liniștite, trăiește roșioara. Are solzi mari, bine fixați, argintii pe spate, cu reflexe aurii pe laturi. Culoarea ei variază în funcție de limpezimea apei. Nu mănâncă mult și, de obicei, consumă resturi, viermișori, larve de insecte. Interesant este că, în perioada reproducerii, icrele depuse de femelă se lipesc de vegetația acvatică.

SCRUMBIA DE DUNĂRE

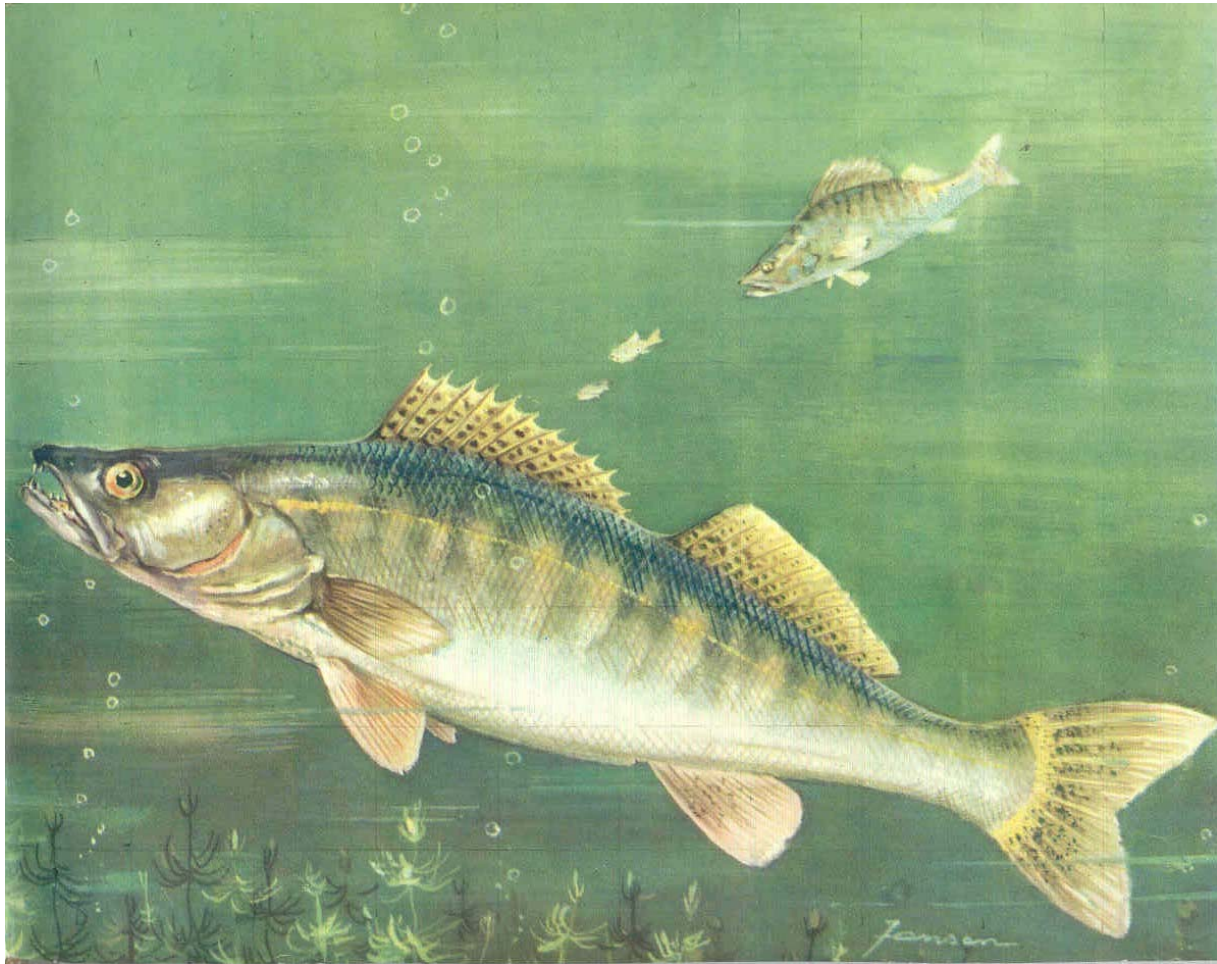
(Alosa pontica)

Deși trăiește în Marea Neagră, scrumbia de Dunăre este un pește migrator, ce înoată în cânduri mari. Primăvara, în timpul perioadei de reproducere, scrumbiile pătrund în Dunăre. După depunerea icrelor, încep migrația inversă spre mare, timp în care multe dintre ele mor. Cele care ajung în mare sunt foarte slabe, din cauza efortului. Uneori, când apele Dunării sunt mari, icrele ajung în bălți. Puii rămân aici și, odată cu apele care se scurg, ajung înapoi în Dunăre.

ȘALĂUL

(*Stizostedion lucioperca*)

Șalăul trăiește în Dunăre și în bălțile dunărene, râurile mari, în lacurile litorale și în cele interioare. Îi plac apele dulci, lin curgătoare, cât și cele cu fund pietros, nisipos sau argilos. Are capul alungit, gura largă și dinți dezvoltati; este hrăpăreț și lacom, fiind denumit și „știuca râurilor”. Atunci când este pui, șalăul nu își trădează firea de răpitor. În această perioadă, se hrănește cu plancton și crustacee. Însă, înainte de a împlini un an, el devine răpitor, caracter ce se accentuează odată cu înaintarea în vârstă. Obleții, roșioarele, racii și chiar broaștele îi cad victime.

ȘTIUCA

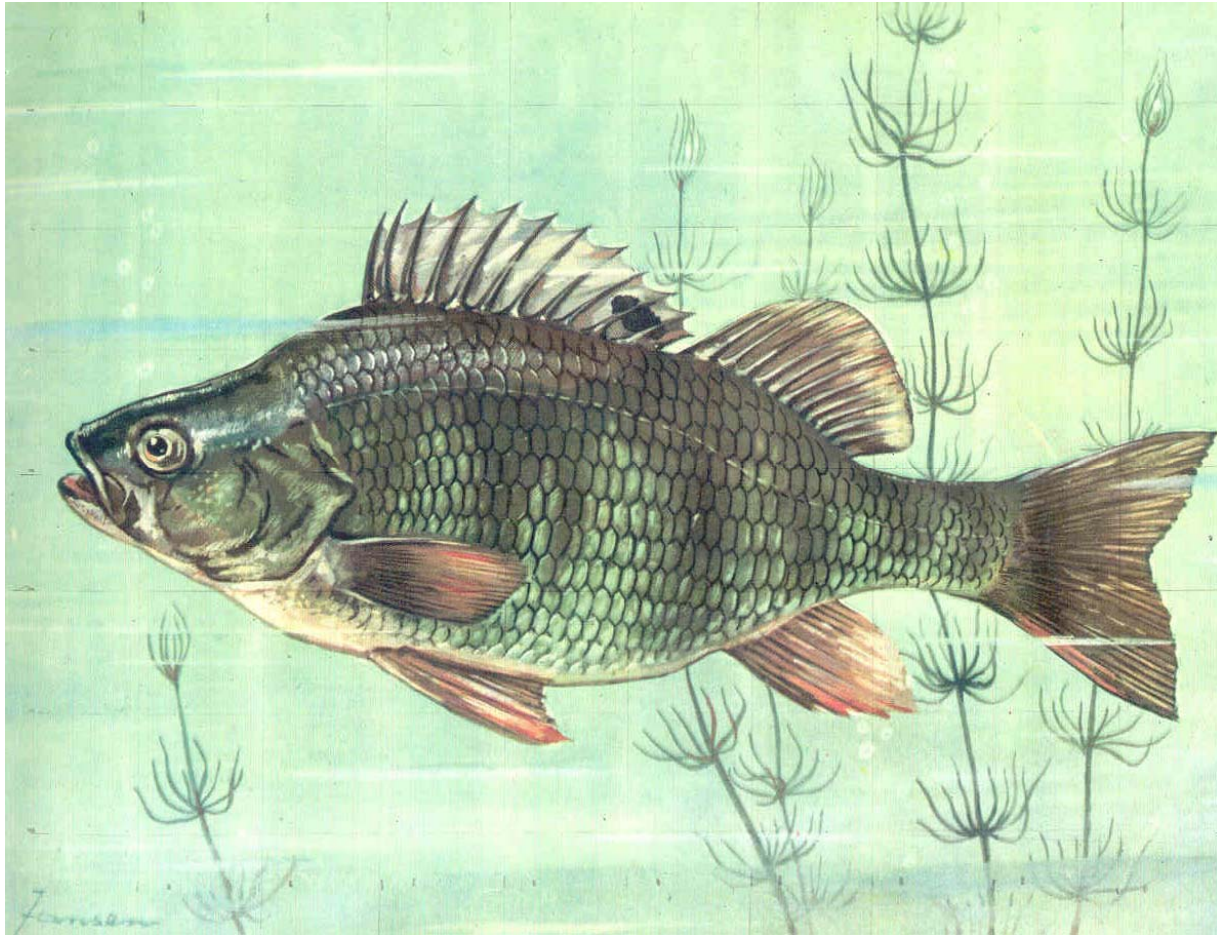
(*Esox lucius*)

Acest pește, hrăpăreț cum nu e altul, este numit de pescari „hoața de știucă” sau „tâlharul bălților”. Pește de pradă, știuca are toate însușirile corespunzătoare: trupul lung, puțin turtit lateral, care spintecă apa cu ușurință; dinți mari și puternici, încovoiați spre interior, pentru ca prada să nu poată scăpa. Proverbială pentru lăcomia sa, știuca înghite tot ce-i iese în cale: pești, șerpi, broaște, șoareci de apă, boboci de gâscă sau de rață. Se adaptează perfect mediului înconjurător, fiind cenușiu-verzuie sau galben-verzuie, după culoarea apei și a fundului acesteia. Iute la înot - uneori, parcurge 25 de kilometri pe oră - știuca se bazează la vânătoare mai mult pe viclenie, pândind prada în stuf sau altă ascunzătoare, de unde se repede asupra ei ca o săgeată. Se spune că știuca trăiește și câteva sute de ani.

BIBANUL

(*Perca fluviatilis*)

În râurile de șes, în bălți și lacuri, bibanul este nelipsit. Se simte foarte bine în apele limpezi. Cât este tânăr, până la vârsta de doi ani, bibanul este pașnic, hrănindu-se cu plancton, viermi și crustacee. După această vârstă, devine răpitor, consumând puii altor specii de pești, moluște și icre. Fire lacomă, bibanul se aruncă și înghite orice pradă. Ajunge, de obicei, la o lungime de 20-35 cm, foarte rar la 50-60 cm.

Păsări

PELICANUL COMUN

(Pelecanus onocrotalus)

Este cea mai mare pasăre din Delta Dunării - unde se află unicul loc de cuibărire din Europa. Cuiburile, rudimentare, plate, sunt din stuf uscat, pe care pelicanul depune 1-2 ouă mari, grele, ce sunt clocite de ambii părinți, timp de o lună. Puii sunt acoperiți cu puf negru-cenușiu, des. După 2-3 ani ei capătă penajul părinților. Pelicanul are un rol important în echilibrul ecologic al apelor, fiind un adevărat „agent sanitar”, deoarece se hrănește cu peștii bolnavi. Este un excelent înotător și zburător. Sociabil, pelicanul trăiește în colonii și pescuiește în grupuri. Se hrănește cu pești. Este ocrotit de lege.

EGRETA MICĂ (*Egretta garzetta*)

O întâlnim pe Dunăre, în bălți cu pâlcuri de copaci, zone mlăștinoase, sau pe maluri de râuri și lacuri, precum și în Delta Dunării. Cuibărește în colonii mixte, prin stuf sau sălcii. Cele 3, până la 6 ouă sunt clocite 21-22 de zile. Puii stau în cuib o lună. Egreta se hrănește cu pești, lipitori, viermi, insecte, moluște. Sensibilă la frig, rămâne la noi vara, dar există exemplare ce pot fi zărite și iarna. Își capturează prada stând la pândă sau pășind tiptil prin apa mică. Este ocrotită de lege.

STÂRCUL CENUȘIU

(*Ardea cinerea*)

Stârcul se apropie de mărimea unei berze. Mănâncă pești, amfibii, moluște, insecte, dar și păsărele, șoareci de apă sau de câmp. Îl întâlnim vara în delta și bălțile Dunării, pe văile râurilor, până la altitudini de 1200 metri. Exemplare rare pot fi zărite și iarna. Stârcul cuibărește în colonii mixte, lângă ape. Cele trei, până la cinci ouă sunt clocite de ambii părinți. Puii stau în cuib 7-8 săptămâni. În caz de pericol, ei se cațără pe crengile de lângă cuib, agățându-se la nevoie și cu ciocul.

CORMORANUL MARE

(Phalacrocorax carbo)

Îl întâlnim pe lângă apele adânci și întinse, pe Dunăre, în Deltă, în lagune și pe mare. Specialist în scufundări, se hrănește cu pești, pe care îi prinde sub apă. Mai rar, mănâncă și șobolani. În iernile calde, cormoranii rămân la noi. Cormoranii formează colonii de cuibărit, fie singuri, în sălcii, fie împreună cu pelicanii, pe plauri sau în sălcii mici în Delta Dunării. Puii rămân 7 săptămâni în cuiburile din bucăți de lemn și stuf. Cormoranii trăiesc 8 ani.

LOPĂȚARUL

(Platalea leucorodia)

Are un cioc turtit la capăt, lățit, cu un cârlig mic la vârf. Se hrănește cu diferite animale acvatice, „cosind” cu ciocul în apă: pești, viermi, larve de insecte, melci, mormoloci. Cuibărește în colonii de stuf. Cuibul, folosit de pereche mai mulți ani, este alcătuit din plante uscate. Apare vara, în Delta Dunării. Este ocrotit de lege.

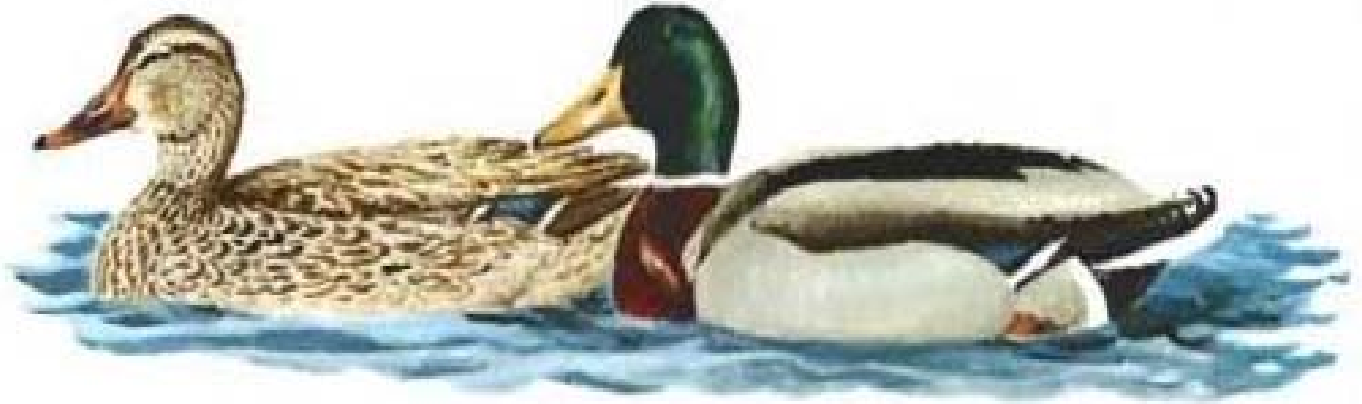
LEBĂDA CUCUIATĂ sau LEBĂDA DE VARĂ (*Cygnus olor*)

Întâlnim lebăda vara, pe cursul inferior al Dunării și în Deltă. În iernile calde, poate rămâne la noi. Are gâtul unduitor, foarte mobil. Se hrănește cu plante acvatice și insecte. Își face cuib în stuf vechi, din plante uscate. Femela depune 5-7 ouă, pe care le clocește 35 de zile. Bobocii pleacă din cuib a doua zi, urmându-și părinții în șir indian. Masculul devine amenințător când îi însoțește. Lebăda se obișnuiește ușor cu oamenii. Este ocrotită de lege.

RAȚA MARE

(*Anas platyrhynchos*)

Este cea mai răspândită, mai mare și mai masivă dintre rațele de suprafață. O întâlnim în toate bălțile și lacurile, din Delta Dunării, până în munți. Își face cuib din stuf, iarbă, pe grinduri, în scorburi de copaci, unde depune 8-10 ouă pe puf și pene mici (interesant este că, dacă i s-au luat ouăle, depune altele, dar mai puține). După 26 de zile, ies bobocii, care pleacă din cuib în aceeași zi, urmându-și mama. Ei pot zbura după 7-8 săptămâni. Rața se hrănește cu plante și animale acvatice. Este foarte activă noaptea.

ȚIGĂNUȘUL

(Plegadis falcinellus)

Țigănușul are ciocul încovoiat în jos, moale, dar cu vârful întărit. Se hrănește cu lipitori, moluște, insecte acvatice, rar cu peștișori. Cuibărește în colonii mixte cu stârcii, în stuf sau pe sălcii. Depune 3-4 ouă, pe care le clocește 21 de zile. Îl întâlnim vara, în deltă și de-a lungul Dunării, dar și, mai rar, în restul țării.

CORCODELUL MARE

(Podiceps cristatus)

Este un bun scufundător, ce consumă pești mărunți, insecte, fire de iarbă, semințe. Activ atât ziua, cât și noaptea, corcodelul mare doarme pe apă. Răspândit în toată țara, mai frecvent în deltă, corcodelul mare este un oaspete de vară, dar poate rămâne iarna pe litoral. Are cuib plutitor, din plante verzi. Clocește 3-4 ouă, din care, după 25-30 de zile, ies puii gălbui, cu dungi întunecate pe cap și gât, iar pe creștet cu o pată roșie. Aceștia cer mâncare puind.

CIOCÎNTORS

(Recurvirostra avosetta)

Are ciocul fin, curbat în sus, pe care îl mișcă dintr-o parte într-alta sub apă, atunci când caută hrană. Se hrănește cu larve de insecte și crustacee, pe care le scoate din nămol cu ciocul. Cuibărește în sărăturile și pe limanul dobrogean, rar pe lângă unele lacuri sărate din Câmpia Română. Depune 4 ouă într-o gropiță căptușită cu resturi de plante, cochilii, pietricele. La naștere, puiul are ciocul drept. Atunci când le sunt amenințați puii, părinții scot un sunet plângăreț, prefăcându-se răniți.

PESCĂRAȘUL ALBASTRU

(Alcedo atthis)

Îl întâlnim pe malul apelor curgătoare și în Delta Dunării, adesea în preajma iazurilor bogate în pește. Se hrănește cu pești mici, pe care îi pândește de pe crengile copacilor, unde rămâne nemișcat ore întregi. Pentru a prinde peștele, plonjează cu capul în jos, de obicei de unde pândea, dar și după ce zboară pentru scurt timp pe loc, deasupra apei. În zbor, este iute ca o săgeată. Este destul de sperios. Cuibărește de-a lungul râurilor și canalelor încet-curgătoare, cu maluri nisipoase, abrupte, în care își sapă cuibul.

LIȘIȚA

(*Fulica atra*)

Oaspete de vară, lișița este foarte frecventă pe iazurile și lacurile de la altitudini joase, bogate în vegetație, mai ales în Delta Dunării. Se scufundă frecvent, iar, pentru a-și lua zborul, aleargă pe suprafața apei destul de mult. Se hrănește cu insecte, viermi, semințe, bucăți de plante. Depune 4-5 ouă, din care ies, după 22 de zile, puii. Poate depune 2-3 rânduri de ouă pe an. În iernile blânde, rămâne la noi în țară, în grupuri mari.

Bibliografie:

ATLASUL PEȘTILOR DIN APELE R.P.R.

Editura Științifică
București, 1963

Autori:

Prof. Th. BUȘNIȚĂ, membru corespondent al Academiei R.P.R.
Ing. I. ALEXANDRESCU

Planșe color:

V. JANSEN

CĂLĂUZĂ ÎN LUMEA PLANTELOR ȘI ANIMALELOR

Ghid ilustrat

Editura Ceres
București, 1985

Autori:

Prof. Dr. Constantin PÂRVU
Dr. Stoica GODEANU
Ing. Laurențiu STROE

Ilustrația:

Mircea ȘERBAN
Felicia IONESCU
Valeria PAULIAN
Marilena NEGREA

PĂSĂRILE DIN ROMÂNIA ȘI EUROPA

Determinator ilustrat

Publicat de Societatea Ornitologică Română cu sprijinul Societății
Regale de Protecția Păsărilor (Marea Britanie)

Ediția în limba română © 1999 Octopus Publishing Group Ltd

Autori:

Bertel BRUUN

Hakan DELIN

Lars SVENSSON

Ilustrații:

Arthur SINGER

Dan ZETTERSTRÖM

Versiune românească:

Dan MUNTEANU

Traducere și culegere text:

Alina MĂRGINEAN

ATLAS ZOOLOGIC

Editura Didactică și Pedagogică

București, 1979

Autori:

Prof. univ. dr. doc. Constantin BOGOESCU

Prof. emerit Alexandru DABIJA

Prof. emerit Emil SANIELEVICI

Ilustrația:

Ion TOMA

Virgil JANSEN

Enciclopedia copiilor „Viețuitoare din zonele umede (Volumul 1 - Pești și păsări)” a fost realizată de Ministerul Mediului și Dezvoltării Durabile, prin Direcția Managementul Resurselor de Apă, în cadrul activităților de conștientizare a copiilor privind importanța cunoașterii și protejării ecosistemelor acvatice.

Versiunea electronică a enciclopediei poate fi citită pe www.mmediu.ro - secțiunea „Colțul copiilor”.

Mulțumim Institutului Național de Cercetare-Dezvoltare Marină „Grigore Antipa” - Constanța și Administrației Rezervației Biosferei Delta Dunării - Tulcea pentru sprijinul acordat în realizarea acestei enciclopedii.

MINISTERUL MEDIULUI ȘI DEZVOLTĂRII DURABILE
Direcția Managementul Resurselor de Apă
Serviciul Cooperare Internațională în Domeniul Gospodăririi Apelor

București
Iunie 2008

Broșură editată cu sprijinul

